

Motion till riksdagen 2023/24:2316

av Ann-Sofie Alm (M)

En modern psykiatri

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk sjukvård bör förstärka sitt salutogena synsätt för att stärka den psykisk hälsan och minska antalet suicidfall och tillkännager detta för regeringen.

En förbättrad psykiatri

Den svenska vården har mycket att vinna på ett mer salutogent förhållningssätt till psykisk ohälsa. Detta är ett samlingsbegrepp som innefattar alltifrån sorg och utmattning till trauma och allvarlig sjukdom. Att inte minst unga människor med riskbeteende för att skada sig själva får hjälp i tid och effekterna avseende medicinering följs upp är en särskilt viktig del.

Läkemedel bör inte alltid vara förstahandsvalet vid psykisk ohälsa vid den första kontakten med vårdcentralen; exempelvis samtalsstöd, fysisk aktivitet, yoga och meditation, kultur på recept, friluftsliv och sociala aktiviteter, en översyn brett – både avseende läkemedelstillskrivning och bemötande av unga människor med suicidal problematik – bör övervägas.

Det är i Sverige en ökning av utskrivning av läkemedel för nedstämdhet; denna ökning bör man ta på allvar. Precis som sjukvården gjorde när den tog ansvar för den ökning som skedde av antibiotikaförskrivning bör denna ökning undersökas för att se om det verkligen är nödvändigt för patientens hälsa med läkemedlet och även vem som får förskriva psykofarmaka såsom antidepressiva, antipsykotiska, ADHD-läkemedel, benzodiazepiner och liknande sedativa och demensläkemedel vid psykisk ohälsa; ibland kan det kanske vara nödvändigt med specialistsjukvård som utskrivare. Vi behöver kontinuerligt se över föreskrivningen av dessa läkemedel. De hjälper många människor men givet den stora ökning vi just nu ser bör vi vara så säkra som möjligt på att det inte förekommer överföreskrivning som riskerar att skada människor på sikt.

Vårdgarantin bör ses över

Vårdgarantin inom den psykiatriska vården behöver ses över. Det borde fungera så som det gör inom den somatiska vården, att om patienten inte får vård i tid ska man bli hänvisad dit det finns vård att få och vårdvalet att välja även en privat vårdgivare ska finnas. Det är 1 200 personer som konstaterat tar livet av sig varje år. Och det finns ca 300 dödsfall därutöver som inte helt kan säkerställas är suicid. Och köerna till psykiatri är långa.

När det otänkbara inträffar bör man som anhörig ha rätt att ta ett anständigt farväl av sin älskade. Denna värdighetsrättighet, en värdighetsgaranti, bör bli en självklar del av vården.

Rebecka

Rebecka var ung, hade framtidsplaner och studerade bara några timmars bilväg från sin familj som hon älskade och som älskade henne högt.

Rebecka hade god kontakt med sin familj. Det står i alla journaler, det syns i alla sms, det syns i varje vrå och det hörs i varje mening. Men när man fyller 18 upphör vårdens ansvar att informera familjen.

Rebecka hade vänner och pojkvän, hade planer för sommaren med dem och med familjen, men sökte vård på sin vårdcentral för att hon trots det åter började må dåligt. Hon skulle få en samtalstid med en psykiatriker, men den tiden låg ett år fram i tiden.

Under tiden fick hon en ny medicin som skulle hjälpa henne.

Rebeckas familj fick inte reda på att medicineringen ändrats, visste inte att den nya medicinen hade biverkningar som innebar att patienten kunde fastna i ett stadie av melankoli, apati och suicidtankar. Hennes mamma är sjuksköterska och väl förtrogen med mediciners inverkan och påverkan. Ingen inom vården runt Rebecka tog ansvar för att följa upp den nya medicinens effekter på Rebecka. Familjen talade och sms:ade med Rebecka i telefon varje dag. När hon en dag inte svarade kastade sig familjen i bilen för att åka till henne. Men innan de hann fram fick de ett samtal som ingen någonsin vill få.

Rebecka hade tagit sitt liv.

Familjen fick inte se Rebecka förrän långt efteråt, de fick inte krama om hennes kropp, kyssa hennes panna, inte ta avsked av sin älskade dotter och syster på ett värdigt sätt.

Det är en chock, det är en kamp, det är svårt att fortsätta leva. Men familjen gör det ändå, för varandra.

Våga leva

När en människa tar sitt liv bör det upprättas en haverikommission. Det har regeringen slagit fast och en välkommen utredning kommer att presenteras i oktober 2024.

Händelsen, förloppet och insatserna bör dokumenteras och utredas utan att de anhöriga ska behöva be om det. Och det bör finnas lättillgänglig information om hur efterlevande kan få juridisk och ekonomisk hjälp när och om de behöver det.

Varje människa som tar sitt liv har en berättelse att berätta, varje familj runt personen har en berättelse och varje journal har lärdomar som kan ge kunskap om vad som behövs för att fler ska kunna stå starkare och välja att inte ta sitt liv.

Det finns en uttalad vision om en nollvision för suicid, och regeringens utredning om haverikommission vid suicid kan ge visionen de verktyg som behövs.

Den här motionen är framtagen i djup sorg men av medmänsklighet för att antalet självmord ska bli noll.

Familjen har i Grebbestad tillsammans med Tanums kommun skapat en minnesplats vid havet, en plats som ska utsmyckas med ett konstverk, en plats där vågorna evigt och alltid slår mot klipporna, en plats som har givits namnet Våga leva.

Där kan familj och vänner sitta och minnas alla vackra minnen av Rebecka. Det är en plats för familjen att återvända till för att sakta våga leva igen.

Ingenting kan ge familjen deras älskade Rebecka tillbaka. Men vi kan hjälpas åt att förändra och göra skillnad för andra familjer; vi kan rädda liv genom vårdens salutogena synsätt för att kunna skapa psykisk hälsa, välmående och en ökad livskvalité.

Ann-Sofie Alm (M)